

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Ontslagleeftijd rechter blijft 70 jaar

Vegter, M.S.A.

Publication date

2021

Document Version

Final published version

Published in

Tijdschrift voor Arbeidsrecht in Context

License

Article 25fa Dutch Copyright Act

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Vegter, M. S. A. (2021). Ontslagleeftijd rechter blijft 70 jaar. *Tijdschrift voor Arbeidsrecht in Context*, 2021(3), 119-121. <https://denhollander.info/artikel/16911>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Ontslagleeftijd rechter blijft 70 jaar

mr. dr. M.S.A. Vegter¹

Het was spannend rond RBG (the notorious Ruth Bader Ginsburg²) in de afgelopen jaren: zou het haar lukken om lang genoeg in leven te blijven totdat een andere president verkozen zou worden dan Donald Trump, zodat hij niet in haar plaats een conservatieve rechter zou kunnen benoemen in het Supreme Court of the United States? Uiteindelijk slaagde zij er niet in en overleed zij toen Trump nog in het zadel zat. In Nederland zullen wij dit soort 'Amerikaanse toestanden' niet krijgen: de Centrale Raad van Beroep oordeelde recentelijk dat de leeftijdsgrens van 70 jaar voor rechters geen verboden leeftijds onderscheid vormt³ en dus in stand kan blijven. In het onderstaande zal ik deze uitspraak bespreken en juridisch waarderen. Daarna zal ik, los van de zuiver juridische argumenten, bezien of er goede gronden zijn om de maximum leeftijd te verhogen, gelet ook op de gevolgen daarvan.

1. De zaak

Deze discussie over de leeftijdsgrens voor rechters is aangezwengeld door (voormalig) rechter Willem Korthals Altes.⁴ Deze kreeg, nadat hij 70 jaar was geworden, per 1 januari 2020 eervol ontslag als rechter en rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Amsterdam. Korthals Altes vond dit ontslag discriminerend en maakte hierover een procedure aanhangig, waarin uiteindelijk door de Centrale Raad uitspraak is gedaan. De Raad is van mening dat geen sprake is van een verboden onderscheid op grond van leeftijd, nu aan het onderscheid twee legitieme doelstellingen ten grondslag liggen: (1) het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en (2) het bevorderen van de doorstroming binnen de rechterlijke organisatie, én het leeftijdsontslag geschikt en passend is om deze doelen te bereiken. Het eerste doel wordt bereikt doordat een leeftijdsgrens voorkomt dat er individuele beslissingen over het functioneren van oudere rechters moeten worden genomen. Gelet op de benoeming voor het leven (onafzetbaarheid) draagt dit bij aan het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Met betrekking tot het tweede doel geldt dat het verplichte pensioenontslag eraan bijdraagt dat er functies vrijkomen voor andere, jongere rechters, waardoor een evenwichtige en diverse personeelsopbouw kan worden bereikt. De Centrale Raad ziet geen alternatieven voor het leeftijdsontslag. Korthals Altes had aangevoerd dat voor rechter-plaatsvervangers

geen leeftijdsgrens nodig is, omdat ervoor kan worden gekozen om hen niet langer op te roepen indien zij niet goed meer functioneren. Volgens de Raad biedt dat geen soelaas, omdat er dan nog steeds individuele beslissingen moeten worden genomen over het functioneren van de betreffende rechters, waardoor er ongewenste discussies en procedures kunnen ontstaan.

2. Analyse van de uitspraak

Het oordeel van de Raad is vanuit juridisch oogpunt goed te volgen en is ook zorgvuldig onderbouwd met verwijzingen naar uitspraken van het Hof van Justitie van de EU. De Raad verwijst onder meer naar de arresten *Palacios de la Villa*,⁵ *Age Concern*,⁶ *Olympiako*⁷ en *Fuchs en Köhler*.⁸ Uit deze rechtspraak volgt dat pensioenontslag op een wettelijk bepaalde pensioenleeftijd een passend en noodzakelijk middel kan zijn om de nationale arbeidsmarkt te reguleren en werkloosheid te bestrijden en dat lidstaten een ruime beoordelingsmarge hebben bij de beslissing om een wettelijke pensioenleeftijd vast te stellen. Het is aan de lidstaten om de daarbij spelende politieke, economische, sociale, demografische en/of budgettaire belangen tegen elkaar af te wegen. Wel is voor het gerechtvaardigd zijn van een verplicht pensioenontslag van belang of daaraan een ouderdomspensioen is gekoppeld.⁹ Opmerkelijk is wel dat de Centrale Raad alleen toetst aan het Unierecht en niet verwijst naar art. 7 lid 1 sub b Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd. In dat artikel is uitdrukkelijk bepaald dat het verbod op onderscheid op

1. Marlies Vegter is werkzaam als docent arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam en als zelfstandig arbeidsrechtjurist in Bergen NH.

2. Voor meer informatie, zie Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Ruth_Bader_Ginsburg.

3. Centrale Raad van Beroep 12 augustus 2021, ECLI:NL:CRVB:2021:1803.

4. "Automatisch ontslag van 70-jarige rechters is geen leeftijdsdiscriminatie", *Advocatie*, 13 augustus 2021. Zie <https://www.advocatie.nl/nieuws/automatisch-ontslag-van-70-jarige-rechters-is-geen-leeftijdsdiscriminatie/>.

5. HvJ EG 12 oktober 2007, JAR 2007/288.

6. HvJ EG 5 maart 2009, JAR 2009/93.

7. HvJ EU 15 april 2021, JAR 2021/125, ECLI:EU:C:2021:274.

8. HvJ EU 21 juli 2011, JAR 2011/244.

9. HvJ EG 12 oktober 2007, JAR 2007/288 (*Palacios*).

grond van leeftijd niet geldt als het onderscheid betrekking heeft op het beëindigen van een arbeidsverhouding of dienstverband van een ambtenaar in verband met het bereiken van de AOW-leeftijd of een bij of krachtens wet vastgestelde of tussen partijen overeengekomen hogere leeftijd. Mogelijk was in de procedure betoogd dat art. 7 lid 1 sub b niet in lijn is met het Europese recht. Uit de uitspraak blijkt dit niet. Veel verschil maakt dit overigens niet, omdat het Nederlandse recht richtlijnconform moet worden uitgelegd. Ook bij toetsing aan art. 7 lid 1 sub b Wgbla is uiteindelijk de uitleg van het Unierecht bepalend.

Doordat de Raad niet toetst aan art. 7 lid 1 Wgbla komen ook de arresten van de Hoge Raad inzake het verplicht pensioenontslag van piloten niet aan de orde.¹⁰ Had de Raad dit wel gedaan, dan had nog overwogen kunnen worden dat de doorstroming van werknemers kan worden gezien als een rechtvaardigingsgrond voor een onderscheid naar leeftijd, niet alleen bij het bereiken van de AOW-leeftijd of daarna, maar zelfs op lagere leeftijd.

Wat hiervan ook zij, juridisch gezien is sprake van een dichtgetimmerd betoog van de Raad waar weinig tegen in valt te brengen. Daarmee is de meer politieke vraag of een leeftijdsontslag van rechters (en andere beroepsgroepen) in de huidige tijd nog wel gerechtvaardigd is, echter niet beantwoord. Over het antwoord op deze vraag kan verschillend gedacht worden. Interessant is dat het Nederlandse rechtstelsel aanvankelijk geen leeftijdsgrens voor rechters kende. Volgens Boogaard werd in 1887 van invoering daarvan afgezien omdat dat financieel gunstiger zou zijn voor de schatkist.¹¹ De opvatting was destijds dat rechters die door ouderdomskwalen ongeschikt werden ontslagen konden worden, terwijl nog goed functionerende rechters beter aan de slag konden blijven dan te rentenieren op kosten van de belastingbetaler. In 1909 kwam men hierop terug en konden oudere rechters die vrijwillig ontslag namen het volle salaris als pensioen krijgen. De huidige leeftijdsgrens is uiteindelijk in 1932 ingevoerd. Nederland verschilt daarmee overigens niet van de ons omringende landen. In de andere landen in West-Europa ligt de wettelijke pensioenleeftijd voor rechters tussen de 65 en 70 jaar, waarbij in een enkel land na het 70^e jaar nog verlenging mogelijk is als dat in het algemeen belang is.¹² Deze verlenging gaat overigens niet verder dan tot het 75^e levensjaar.

3. Maar toch: verhogen maximumleeftijd?

In ons huidige tijdsgewricht zijn er verschillende argumenten die pleiten vóór een verhoging van de leeftijdsgrens. Het eerste argument is dat de levensverwachting de afgelopen decennia flink is gestegen. Dit is ook mede de reden geweest voor de verhoging van de AOW-leeftijd.¹³ Veel werknemers werken door na hun 65^e en zelfs na hun 70^e, zeker in hogere functies. Uit de gegevens die hierover zijn, blijkt niet dat dit tot problemen leidt. Ook 70+ers kunnen fysiek en mentaal prima in staat zijn om aan het werk te blijven.¹⁴ Daarnaast is er op dit moment ook behoefte aan extra rechters. Het door de Centrale Raad gebruikte argument van doorstroming van jongere rechters is op de huidige arbeidsmarkt niet valide. De rechterlijke macht kampt namelijk met een fors tekort aan personeel. Nog in juni 2021 kopte het Parool: "Tekort aan rechters, officieren en geld: rechtspraak in Amsterdam dreigt te verzuipen."¹⁵ Bovendien heeft de wetgever in de Tweede Verzamelingswet COVID-19 bepaald dat rechter-plaatsvervangers aan kunnen blijven tot zij de 73-jarige leeftijd bereiken in verband met de achterstanden bij de rechterlijke macht. Oudere rechters zijn op dit moment dus hard nodig.

Het tekort aan rechters kan echter een tijdelijke ontwikkeling zijn, die op enig moment ook weer voorbij is. Gelet daarop is aanpassing van de leeftijdsgrens wellicht een te drastische stap. Het treffen van tijdelijke maatregelen, zoals de COVID-19 wetgeving, ligt dan meer voor de hand. Ook kunnen wellicht meer jongere rechters worden aangenomen. De meer principiële vraag is of het gerechtvaardigd is om mensen te ontslaan als zij nog goed functioneren en willen blijven doorwerken, 'enkel' omdat zij een bepaalde leeftijd hebben bereikt. Het punt daarbij is dat het niet om die leeftijd als zodanig gaat, maar om de vrees dat er een moment gaat komen waarop de oudere rechter het werk niet goed meer zal kunnen uitvoeren. De meeste rechters zullen dit moment zelf wel onderkennen en aangeven met werken te willen stoppen.¹⁶ Er kunnen zich echter gevallen voordoen waarin het functioneren niet goed genoeg meer is, maar de betrokkene desalniettemin

10. Hoge Raad 8 oktober 2004, JAR 2004/258, ECLI:NL:HR:2004:AP0424 en Hoge Raad 13 juli 2012, JAR 2012/209, ECLI:NL:HR:2012:BW3367.

11. G. Boogaard, "Commentaar op artikel 117 van de Grondwet" in *E.M.H. Hirsch Ballin en G. Leenknecht (red.), Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet*, webeditie 2021. Te raadplegen via <https://www.nederlandrechtsstaat.nl/module/nlrs/script/viewer.asp?soort=commentaar&artikel=117#>.

12. Dit is het geval in België en in het Verenigd Koninkrijk, maar in het Verenigd Koninkrijk alleen bij de gerechten onder het niveau van het High Court.

13. Zie de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, *Tweede Kamer* 2011-2012, 33290, nr. 3 onder 2.

14. "Steeds meer 70-plussers werken: "Houdt ze gezond en gelukkig", RTL Nieuws, 21 september 2019. Zie <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4856381/werken-oudere-mensen-70-plussers-pensioen-zzp-gezondheid>.

15. P. Vugts, *Parool*, 30 juni 2021. Zie <https://www.parool.nl/amsterdam/tekort-aan-rechters-officieren-en-geld-recht-spraak-in-amsterdam-dreigt-te-verzuipen-b06f6ad7/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

16. Uit de hierna te bespreken jaarverslagen blijkt dat ontslag van rechters heel weinig voorkomt en dat, als er een probleem is, een goed gesprek vrijwel steeds voldoende is voor een rechter om de eer aan zichzelf te houden. Aanmerkelijk is dat dit anders zou zijn bij een ontslag na de wettelijke pensioenleeftijd.

door wil werken. Voor die situaties zal er een mechanisme moeten zijn dat het ontslag van de betrokkene mogelijk maakt. Bij gewone werknemers zou dit ontslag wegens disfunctioneren zijn (de d-grond). Rechters worden echter voor het leven benoemd en zijn zeer beperkt afzetbaar. Indien een rechter niet goed functioneert, is weliswaar ontslag mogelijk op grond van art. 461 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (Wrra), maar de te volgen procedure is omslachtig. De voorzitter van het gerecht waar de rechter werkt, dient de procureur-generaal te vragen om een vordering tot schorsing of ontslag van de betreffende rechter in te stellen bij de Hoge Raad. Voor de beoordeling of sprake is van ongeschiktheid, anders dan wegens ziekte, moet bovendien advies worden ingewonnen bij een commissie van drie deskundigen (art. 461 lid 3 Wrra). Uit de jaarverslagen van de procureur-generaal blijkt dat ontslag van een rechter zeer zelden voorkomt. In 2020 is één rechter gedeeltelijk ontslagen wegens gezondheidsproblemen,¹⁷ in 2019 is in één geval ontslag gevorderd wegens het rijden onder invloed en het veroorzaken van een (lichte) aanrijding¹⁸ en in 2018 waren er alleen twee ontslagen wegens arbeidsongeschiktheid.¹⁹ Uit de jaarverslagen blijkt dat, als sprake is van serieus disfunctioneren, er doorgaans een gesprek met de betrokkene plaatsvindt, waarna hij/zij zelf ontslag neemt. Ook daarbij gaat het slechts om één of twee personen per jaar.

Ontslag wegens disfunctioneren is dus zeldzaam en de te volgen procedure is complex. De mogelijkheid van ontslag wegens disfunctioneren lijkt daarom geen goed mechanisme om tekortschietend functioneren door ouderdomsklachten aan te pakken. Daarnaast is ook het argument van de Centrale Raad, dat het beter is om eventuele discussies over de geschiktheid van oudere rechters te vermijden door gebruikmaking van een leeftijdsgrens, wat mij betreft valide. Dergelijke discussies kunnen het aanzien van de rechterlijke macht schaden en zijn ook beschadigend voor de direct betrokkene. Het voorstel van Korthals Altes om rechter-plaatsvervangers niet meer op te roepen als zij niet goed functioneren, lijkt mij ook geen goede oplossing, omdat, als de betrokken rechter zelf niet inziet dat hij niet goed meer functioneert, hij er vermoedelijk bezwaar tegen zal maken als hij niet meer wordt gevraagd voor zittingen en anderen wel. In dat geval zullen er alsnog onprettige discussies ontstaan.

Een mogelijke tussenweg is wellicht om, indien een rechter wil doorwerken na de 70-jarige leeftijd, zijn aanstelling steeds met een jaar te verlengen. Na omeekomst van dat jaar kan dan gekeken worden of er ruimte is voor een verdere verlenging. Om discussies over het individuele functioneren te voorkomen, kan daarbij als uitgangspunt worden gehanteerd dat er alleen ruimte is voor een verlenging als het maatschappelijk belang dit vergt. Dat zal dan vooral het geval zijn als er een tekort aan rechters is in een bepaalde sector. Het bestuur van de gerechten dient daarbij een ruime discretionaire bevoegdheid te hebben: er is niet zozeer een recht op verlenging, maar langer doorwerken kan aan een individuele rechter gevraagd worden omwille van maatschappelijke redenen.

4. Tot slot

Voor de situatie van Korthals Altes en anderen met hem is het voorgaande geen oplossing, omdat er immers geen recht op doorwerken in het leven wordt geroepen. Mijns inziens mag van een rechter echter verwacht worden, zeker als hij een bepaalde leeftijd heeft bereikt (70 jaar bijvoorbeeld), dat hij het maatschappelijk belang voorop stelt en niet zozeer voortzetting van zijn eigen loopbaan. Zoals de Raad opmerkt, zijn er bovendien nog diverse andere functies die een voormalig rechter in de maatschappij kan vervullen: juridische functies, zoals die van advocaat, maar ook onbezoldigde taken, zoals lid van een geschillencommissie, bestuursfuncties en het bieden van (juridische) ondersteuning aan mensen die dat nodig hebben, bijvoorbeeld bij schuldenproblematiek. Functies die net zo nuttig zijn voor de maatschappij als het vak van rechter.²⁰

17. Hoge Raad der Nederlanden, Parket, "Schorsing en ontslag van rechters" in *Jaarverslag 2020*. Te raadplegen via <https://2020.jaarverslaghogeraad.nl/parket/schorsing-en-ontslag-van-rechters/>.

18. Hoge Raad der Nederlanden, Parket, "Schorsing en ontslag van rechters" in *Jaarverslag 2019*. Te raadplegen via <https://2019.jaarverslaghogeraad.nl/parket/schorsing-en-ontslag-van-rechters/>.

19. Hoge Raad der Nederlanden, Parket, "Schorsing en ontslag van rechters" in *Jaarverslag 2018*. Te raadplegen via <https://2018.jaarverslaghogeraad.nl/parket/schorsing-en-ontslag-van-rechters/>.

20. Zie bijvoorbeeld: <https://youngcapital.nl/voorelkaar.nl/vrijwilligerswerk/vrijwilligerswerk-als-juridisch-adviseur>.